

EVOLUCIJA IN REVOLUCIJA

Kaže, da se je zadnje čase začela emigracija deliti na tiste, ki so mnenja, da bo postala Jugoslavija demokratična razvojnim, evolutivnim putem, in one, ki so prepričani, da je mogoče zrušiti komunistični režim v domovini le s silo, z revolucijo. Kdo ima torej v tem prav? Kdo gleda na zadevo realno? In končno, kaj sploh razumemo pod "evolucijo"?

Vsem nam je prav enostavno govoriti o "borbi za svobodo" in podobno. Take besede danes nikogar nič ne stanejo, čeprav bi jutri lahko tekli v Jugoslaviji potoki krvi. Tisti, ki so za evolucijo, naj češče govorijo o "evoluciji režima", oni pa, ki so za revolucijo, smatrajo, da bi evolucionisti radi seželi prekrižanih rok čakajoč, da bo komunistični režim evoluiral sam od sebe v demokratičnega.

Mnenja smo, da je madžarski primer pred tremi leti dovolj jasno pokazal celemu svetu, da ni rešitve v revoluciji vse dotlej, dokler obstoji nevarnost, da ogroženi komunisti brez dolgega pomišljanja pokličejo na pomoč sovjetsko vojsko. Vendar pa tudi pod "evolucijo" ni treba razumeti čakanja, da se bo režim v Jugoslaviji sam od sebe liberaliziral ali demokratiziral. V sami osnovi itak ni razlike med evolucijo in revolucijo, ker gre pri obeh za temeljne spremembe. Razlika obstoji samo v stopnji in obliki takšne spremembe. Tako evolucija kot tudi revolucija predstavljata gotove sile, ki pod večjim ali manjšim pritiskom delajo na tem, da se obstoječe stanje, obstoječi red spremeni. Evolucijo večkrat imenujemo "nekrvavo revolucijo" (Anglija jo je na primer doživela po zadnji vojni); kadar govorimo o "evoluciji režima", pod tem razumemo, da je do njega prišlo zaradi ljudskega pritiska. Emigracija more prispevati obšuten delež k temu, da postaja ta narodov pritisk vse močnejši, vedno bolj organiziran in zato tudi uspešnejši.

Cilj demokratične emigracije mora biti, da vodi evolucija v demokracijo. To pa zahteva od nas gotovega načina dela in to napornega in dobro premišljenega. Šele ko bi na koncu videli, da s takim pritiskom ni mogoče več vplivati na "evolucijo režima", pride lahko ob ugodnih mednarodnih pogojih na vrsto revolucija, ki bi bila na tem, da uspe.

AUF BIKS

Fant, ki je svoje dni v zeleni Štajerski zakričal "auf biks", je z gotovostjo pričakoval, da se bo zapletel v grozovit tepež, v katerem bo nekaj krvavih butic. Članek g. S. Podravskega "Ni povratka na staro" v naši zadnji številki je bil podoben silovit izziv, česar smo se prav dobro zavedali, ko smo ga objavili. Taka zadeva pogreje kri, ker v tolikih točkah nasprotuje ustaljenim mišljenjem in moganskim navadam. A tepež na papirju ne povzroča bunk in nima slabih posledic. Nasprotno. Ker se tudi na misli sčasoma vsede prah, prav dobro dene, če jih od časa do časa iztepemo in izprašimo kot stare žimnice. Izziivalni članek sijajno služi v ta namen. Dokaz je poplava pisem, ki smo jih prejeli. Objaviti moremo le izvlečke, nekatere

pisce pa smo naprosili, da skrajšajo svoje prispevke. Zahvaliti se jim moramo za razumevanje, ki so ga pokazali.

Da ne bo nesporazumov, povemo tudi svojo - a tokrat le na kratko, da ne bomo nepravilni do onih, ki so morali krajšati svoje prispevke. Gosp. Podravski ima prav, da je treba zasledovati razvoj v domovini in objektivno ocenjevati tamošnje dogodke. V resnici si do mišljamo, da smo ves čas skušali hoditi po tej poti. Res pa je, da smo več kritizirali kot hvalili in da nismo popolnoma objektivni, ker smo preveč prizadeti. Neradi vidimo, da titovci postopajo z do movino kot s poskusnim zajcem. Tudi se nam včasih zdi, da je že do volj plačane hvale v jugoslovanskih časopisih. Mi pa smo eden od redkih svobodnih glasov, ki je ostal Slovincem.

Mislimo, da kritika našega lista, da hoče povratek na staro, ni upravičena. A kdor je zasledoval naše pisanje, mu mora tudi biti jasno, da ne verjamemo v neizbežnost socializma in komunizma. Svet se razvija in bodočnosti ni mogoče predvideti, kot si je do mišljal Marx. Upamo, da bo boljša in svobodnejša. V ostalem pa prepuščamo bojišče našim dopisnikom.

NEODVISNI KLIC TRIGLAVA

Že precej časa so naši bralci mogli opaziti, da izdaja Klic Triglava Slovenska Pravda; danes morejo razbrati iz poročila o nedavni Pravidni skupščini, da se je na njej tudi razpravljalo o tem listu. Upravičeno torej lahko postavijo vprašanje o odnosu med našim listom, KLICOM in Slovensko Pravdo in radi nanj odgovorimo.

KLIC TRIGLAVA so pred enajstimi leti pokrenili člani Sloven = ske Pravde, vendar pa ga je z večjim ali manjšim uspehom na uređ = niškem ali upravnem polju vodil poseben konzorcij, četudi ne misli mo s tem zanikati, da zato ni imela Pravda nobenega vpliva na list. Imela ga je, kolikor so njeni člani sodelovali pri listu in ga zla sti prve čase držali pokoncu, vendar pa KLIC nikoli ni bil njeno glasilo. (Pravda je tedaj izdajala svoje istoimensko glasilo.)

Toda tekom let se je tak odnos pokazal zlasti s tehničnih vi = dikov nezadovoljiv in je tako prišlo z letom 1954. do prenosa last ništva od konzorcija na Slovensko Pravdo. Vendar pa se s tem vse = binski odnos lista do organizacije ni prav nič spremenil. KLIC smo mogli označevati kot "glas" Slovenske Pravde, nikakor pa ne kot njeno glasilo, kar je bilo na III. skupščini istega leta tudi for = malno potrjeno, češ da "Klic Triglava z izražanjem neodvisnega mne nja služi namenom Slovenske Pravde, ki si prizadeva vnesti v slo = vensko politiko novega duha" in naročeno, "naj Klic Triglava nada = ljuje po začetni poti".

Vendar pa je prav to neodvisno izražanje uredniškega mnenja - včasih v nasprotju s Pravdo, včasih z njo, večkrat za njo, pogosto pa pred njo - povzročalo nekaj nesporazumov tako v javnosti kot tu di med samimi člani. Zato je junija 1956. prišlo do končnega skle pa, da ostaja uredništvo v svojem mnenju neodvisno od Slovenske Pravde odnosno njenega izvršnega odbora, četudi ima slednji pravi = co postavljati in odstavljati urednika, vendar pa z logičnim, nepi sanim zaključkom, da naj zgolj razlike v mnenju ne bo nikdar vzrok urednikove odstavitve.

Tako je KLIC TRIGLAVA ohranil svojo politično neodvisnost, če = tudi se je zaradi jasnosti dvezal svoje mnenje podpisovati. (Odtod skupni podpis "Uredništvo" na koncu Klicovih uvodnikov, običajno na četrti, tu in tam pa tudi na peti ali šesti strani.) Ko je bi = lo na pravkar minuli skupščini Slovenske Pravde brez glasovanja tudi sprejeto poročilo o tem sklepu iz leta 1956., in nato izglaso vana nova pravila, ki spreminjajo značaj Slovenske Pravde, se je po

kazalo, da sta bila omenjena sklepa o Klicu dalekovidna in pravilna, saj njegovega značaja ni treba prav nič spreminjati.

Tako KLIC TRIGLAVA ostaja politično neodvisen, kar pa seveda ne pomeni, da moramo biti tudi politično nevtralni. To gotovo ni = smo. Toda do svojega mnenja prihajamo brez kakšne zveze ali odvisnosti od katerekoli politične organizacije.

TURJAŠKA TRAGEDIJA

V septemberskih dneh se spominjamo poraza na Grčaricah in na Turjaku. Ko so lani po emigraciji obhajali petnajstletnico "slovenskega Alkazarja", kot so nekateri po primeru iz španske državljanske vojne krstili turjaško tragedijo, je "Vestnik slovenskih proti komunističnih borcev" zapisal: "Volčimo s frazami o slovenskem Alkazarju, ker ga ni!" in pozval, da je treba raziskati vzroke tega čisto nepotrebne poraza, ko se je okoli šeststo vaških stražarjev zaprlo v turjaški grad v prepirčanju (ali naivnosti?), da bodo s tem reševali Ljubljano pred partizani, pa čeprav ob tem postane Turjak naš Alkazar... VESTNIK je bil mnenja, da nas je našla italijanska kapitulacija nepripravljena, da politično vodstvo ni bilo na mestu, da skupni stražarski poveljnik podpolkovnik Peterlin ni hotel iz Ljubljane na teren, a da zato ni bil odstavljn, da potem ni bilo enotnega poveljstva na terenu in tudi ne sodelovanja med četniki (v Zapotoku) in stražarji (na Turjaku) ter da so tedaj hoteli politiki voditi vojaške operacije mesto da bi jih sposobni oficirji.

Na spominski prireditvi v Clevelandu, lani 22.septembra, je pisatelj g.Karel Mauser, ki je sam preživel Turjak in Kočevje, dva = krat omenil, da so četniki zapustili položaj v Zapotoku in tako naredil vtis, kot da oni nosijo del krivde za turjaški poraz.

Za tem se je v SLOVENIJI oglasil prof.Janez Grum, kasnejši adjutant majorja Bitenca, ki so mu osebno dobro znani dogodki iz tistih dni. Na dan je prinesel nekaj zanimivih dopolnitev, ki pa še daleč ne dajejo popolne slike in bi bilo treba čuti še koga s četniške strani, ki je tedaj doživljal dogodke, pa tudi dr.Cirila Žebota ali koga njegovih sodelavcev v dr.Erlichovi Straži, ko je že dr.Cesar mrtev, ki bi vedel povedati verjetno največ.

Ko je prišlo do naročene koncentracije dela Vaških straž pri Turjaku, je postal njihov skupni poveljnik avtomatično kapetan Cerkvenik, pravi g.Grum, ker pač ni bilo ppolk.Peterlina na terenu. To da kasneje priznava, da tistih šeststo ljudi, ki so ostali v gradu, ni priznavalo tega kapetana za Peterlinovega namestnika, dočim so ga priznavali vsi v Zapotoku, celo ppolk.Dežman, ki je poveljeval četnikom, pa čeprav je bil dokaj višji po činu. 12.septembra se je vršil v gradu usodni posvet glede bodočih vojaških operacij. Tu so bila mnenja deljena. Poklicni vojaki so bili za to, naj gre čim več vojakov ven iz gradu, na teren. To stališče so podpirali tudi starejši možje v posvetu, dočim je mlajši rođ bil za "slovenski Alkazar", torej za obrambo gradu. (Tu prof.Grum ne omenja, da so bili med temi mlajšimi vplivni zlasti dr.Erlichovi Stražarji.) Tako je prišlo do ločitve: del vaških straž - vsega skupaj okoli šeststo vojakov in civilistov - je ostal v gradu, četniki s ppolk.Dežmanom in del vaških straž pod skupnim poveljstvom kap.Cerkvenika pa so odšli v Zapotok - skupaj nekako 700 do 800 ljudi, med njimi tudi civilisti.

Dr.Blatnik je potem prinesel v Zapotok vest, da so laški topničarji dejansko likvidirali Grčarice. Iz tega je bilo jasno, da se tudi Turjak ne bo mogel dolgo upirati topovom. Ko so potem pričeli partizani sistematično obkoljevati Turjak in tudi Zapotok, je bilo

na častniškem zboru v Zapotoku sklenjeno, naj se vse tamošnje enote umaknejo po robu ljubljanskega Barja v Polhograjske Dolomite. Pred tem umikom je še prispel iz Turjaka z močno patruljo zdravnik dr. J. Lavrič, dočim so odšli nazaj z njo na grad kaplana Malovrh in Ma vec ter zdravnik dr. Kožuh. Preko teh so torej turjaški branilci zvedeli za zapotoški sklep, toda se kljub temu niso odločili za umik, ko je bil še čas, ali pa za kasnejši izpad. V noči od 14. do 15. septembra so tri dogovorjene rakete naznanile Turjaku čas in smer stražarsko-četniškega umika iz Zapotoka. (Ta vojska pa je kasneje namesto v Dolomite prispela v Ljubljano, kar pa ni imelo nobene neposredne posledice za Turjak.) Ves umik je vodil kap. Cerkvenik. Prevladovalo je obče mnenje, da bi se tisto noč mogli Turjačani še brez posebnih izgub prebiti. Z večjimi izgubami pa bi to mogli storiti še naslednjo in celo tretjo noč. Značilno je tudi, da je bilo v Levstikovi brigadi, ki je obkoljevala Turjak, dve tretjini mobilni zirancev, za katere mislijo, da bi streljali v zrak, če bi prišlo do turjaškega izpada. Toda na to v gradu niso mislili.

Po mnenju prof. Gruma so bili četniki v Zapotoku številčno prešibki, da bi mogli igrati kakšno odločujočo vlogo. Toda predstavlja li so vojaško znanje, ki je končno tudi pretehtalo v korist delnega umika najprej iz gradu in potem iz Zapotoka ter s tem rešitve celotne zapotoške vojske. Potem ko je zavrnil VESTNIKOVE očitke na račun političnega vodstva - toda tu je prof. Grum preveč prejudiciran, da bi mogel objektivno presojati - postavlja nekaj zanimivih vprašanj, ki bi jih bilo treba razčistiti: ali so bile kakšne posledice odsotnosti ppolk. Peterlina na terenu? Zakaj ni postal po veljnik vseh oboroženih enot brez razlike ppolk. Dežman namesto kapetana Cerkvenika? Iz kakšnega vzroka se je kaplan Malovrh, nekak politični zastopnik Slov. ljudske stranke oz. njene Slovenske legije, vrnil na Turjak, ko pa je osebno bil proti obrambi gradu? Zakaj je sploh prišlo do izraza dvojno stališče glede Turjaka?

Vprašanja, ki jih je postavil sebi in drugim g. prof. Grum, so gotovo težka in nanje odgovoriti ne bo lahko, če ne posežemo nazaj vsaj leto dni, če ne celo poldrugo leto. Za vso to dobo je treba analizirati odnos med političnimi in vojaškimi silami odporiško-protikomunističnega tabora. Tam je treba iskati vzrokov vsem kasnejšim nesporazumom, nezaupanju, izigravanjem, špekulacijam, nesodelovanju in celo sovraštvu med enimi in drugimi. Toda ne le med temi činitelji. Celó na sami politični fronti, da, prav v istem mi selnem - takozvanem katoliškem - taboru je obstajalo več ostro si nasprotujočih frakcij, kar je potem igralo odločujočo vlogo tudi na Turjaku in ga končno pokopalo.

To kar potrebujemo za boljše razumevanje medvojnih dogodkov in razvoja v domovini ni obdelava posameznih epizod ampak celotne dobe, ki nam bo edina razkrila, zakaj je bilo nujno, da smo bitko izgubili. Vsako leto, ki mine, bo to delo težavnejše. Bati se je, da bo znanecem v glavnem poznana samo rdeča verzija dogodkov.

Kdo se bo torej tega posla lotil!?

UREDNIŠTVO

KLIC TRIGLAVA izhaja okoli 20. v mesecu. Izdaja ga "Slovenska Pravda". Samo tisti prispevki predstavljajo njeno mnenje, ki so podpisani od izvršnega odbora. - Enoletna naročnina znaša v Angliji 24/-, v Sev. Ameriki \$ 3.50 z navadno in \$ 7 z letalsko dostavo, v Avstraliji pa £A 1.10.0 z navadno in £A 3 z letalsko dostavo. Naročnina je plačljiva tudi v dveh polletnih obrokih. Poverjenica našega lista v Avstraliji je ga. Pavla Miladinovič, 12 Oxford Rd., INGLEBURN, NSW, poverjenik v Sev. Ameriki pa g. Janez Žerjav, 114 Pope St, FAIRFIELD, Conn., USA.

Naš naslov je : BM-TRIGLAV, LONDON WC.1.

SPREMEMBE V SLOV. PRAVDI

MEDKONTINENTALNA DEMOKRACIJA NA DELU

Skoro deset mesecev je potekala IV. redna skupščina Slovenske Pravde, kot je razvidno iz poročila, ki je bilo začetkom septembra poslano tisku. Toda če pomislimo, da so na njej sodelovali člani, ki prebivajo v osmih državah, potem najbrž res ni bilo drugega izhoda, če naj bo res omogočeno vsem članom, povedati svoje mnenje, stavljati predloge, glasovati o njih in voliti novo vodstvo.

Značilnost te skupščine je bila razprava o spremembi Pravdnega značaja, združena z debato o novih pravilih, ter razgovor o možnostih, kako priti do tiskanega KLICA TRIGLAVA, ki ga izdaja Slovenska Pravda. Razprave je bilo precej tudi o slovenskih narodnih manjšinah.

Zakaj je dejansko prišlo do spremembe Pravdnega značaja, iz poročila ni povsem razvidno, razen da so jo narekovale "spremenjene mednarodne pa tudi emigrantske prilike". Vendar pa je napovedana posebna izjava novega izvršnega odbora, ki bo pojasnil to spremembo.

Zaenkrat zvemo, da je namen Slovenske Pravde "delovati za uveljavljanje politične demokracije v slovenski državi in v skupnosti jugoslovanskih narodov ter za zaščito slovenskih narodnih manjšin s tem, da proučuje politična in splošno družbena vprašanja ter pospešuje svobodno razpravljanje". Z ozirom na dva protipredloga k temu členu pravil, (ki nista omenjala zveze z Jugoslavijo) in dodatnemu pojasnilu v poročilu za tisk, je razvidno, da Slovenska Pravda odslej ne bo imela kakšnega programa, ampak bo upoštevala obstoječe stanje, ki je danes republika Slovenija in jugoslovanska federacija. Sklepati bi se dalo, da bo treba pač pravila spremeniti, če bi se slovenski narod odločil za kakšno drugo kombinacijo. Toda kakršna naj že bo, Slovenska Pravda je očitvidno obvezana boriti se za demokracijo v njej in braniti pravice naših narodnih manjšin. Ker je pasus o "sredstvih" v omenjenem členu sila raztegljiv, bi bilo mogoče sklepati, da bo Pravda z javno razpravo vseh mogočih politično-družbenih vprašanj budila zanimanje zanja in o njih seznanjala domačo in tujo javnost. Poudarek torej ni na borbi za oblast, kjer bi naj uveljavila svoj program - Slovenska Pravda ni stranka in nima programa! - ampak na vplivanju na javno mnenje, ki v končni stopnji odloča.

Dvojno članstvo

Značilnost je tudi, da so redni Pravdni člani lahko katerekoli državljanstva (koncesija Slovencem, ki sprejemajo tuja državljanstva in onim, ki bivajo ob mejah), izredni pa katerekoli narodnosti, "če se strinjajo s ciljem in namenom Slovenske Pravde" - in če jih sprejme Pravdin odbor kajpak. To naj bi bila logična posledica, če misli Pravda pridobiti prijatelje tudi med tujci.

Iz določila, da so politični sklepi občnega zbora samo priporočila in iz dejstva, da Pravda nima političnega programa, sledi, da so v njej lahko včlanjeni pripadniki političnih strank odn. da so člani Slov. Pravde lahko včlanjeni v političnih strankah. Ali ni v tem nevarnosti za obstoj Pravde? Čujem, da so bili takšni pomisleki izraženi tudi na skupščini. Odgovor da je bil, da je v novih pravilih dovolj garancije, da ne bo prišlo v organizaciji do revolucije.

Ideje

A vendar, četudi Pravda nima programa, mora le imeti nekaj vodilnih idej, na katerih slone njena demokratična prizadevanja. Te ideje so zapisane v uvodu pravil, po katerem se bo Pravda prizadevala, "da bi bili vsi Slovenci deležni pravičnosti v socialnem, gospodarskem in političnem pogledu, ki je možna le, če državljani uživajo svobodo vesti, izražanja in združevanja; enakost v izkoriščanju najširših možnosti za osebni razvoj in napredek in če obstoja vzajemno sodelovanje med posamezniki. Le na ta način bo zagotovljeno dostojanstvo človeka in edinstvo naroda", zaključuje uvod.

Zanimivo je tudi še, kakšna vloga je zaupana vsakokratnemu nadzorniku Slovenske Pravde. On ni samo finančni revizor, kot je to običajno v vseh organizacijah, ampak je razsodnik v vseh vprašanih postopka (nad njim je še občni zbor) in ima pravico sklicati izredni občni zbor. Vloga, ki v gotovem oziru spominja na položaj "ombudsmana" v skandinavskih deželah, o čemer je bilo pred nedavnim precej pisanja v britanskem tisku.

Iz poročila je tudi razvidno, da je bilo pred leti razpisano posojilo za izdajo knjige o Slovencih vrnjeno razen enega deleža v znesku £2, ker je prizadeti šel v Jugoslavijo, ne da bi sporočil svoj naslov ali terjal svoj delež. Skupščina je naročila, naj bo ta znesek izročen Socialnemu skladu.

Glede tiskanja KLICA TRIGLAVA ni bil storjen noben odločilen korak, ampak je bila naročena sestava tehničnega odbora, ki naj prouči to vprašanje. Sklenjeno je še bilo, da naj ima Pravda manjšinskega referenta.

Pri razpravi o proračunu je propadel predlog o povišanju članarine. Tako ta še vedno ostaja £2:8:0 (š. 7) na leto, v čemer pa je vključeno zastoj prejemanje KLICA TRIGLAVA, (ki ga Pravda plačuje upravi lista za vsakega svojega člana, ki ni v zaostanku s članarino.)

Novi odbor

Pri volitvah za novi izvršni odbor je nekaj sprememb. Tako ni vanj kandidiral g. Stanič, ki je postal namestnik nadzornika. Dosedanji nadzornik g. Gruden se je umaknil g. Erženu, sam pa je prišel v izvršni odbor. V njem so še gg. Borštnik, Farkaš, Pleničar in Tomažič. Iz poročila je tudi razvidno, da je kandidiralo v odbor šest članov, a da je dobila potrebno število glasov le petorica.

(ps)

-ZAKON JE NAD DRŽAVO-

Svetovni tisk je že večkrat omenil Mednarodno komisijo pravnikov (International Commission of Jurists). Nazadnje se je oglasila s pozivom Združenim narodom, da raziščejo kitajske zločine v Tibetu. V slovenskem tisku še nisem bral o njej, zato se mi zdi vredno opozoriti nanjo. Ni izključeno, da bi utegnila pomagati tudi našim narodnim manjšinam, če krivica, ki se jim godi, zares vpije do neba. Tudi Artukovičev primer, kot sem ga bral v Klicovem uvodniku avgusta meseca, bi morala raziskati, če bi ji bil primerno predložen. Tisti pa, ki spremljajo justico v Jugoslaviji, so pa še posebej poklicani, da nanjo ne pozabijo in jo obveščajo o razvoju v domovini.

Komisija, ki ima svoj sedež na 47 Buitenhof, The Hague, Holland, je bila ustanovljena julija 1952. na mednarodnem pravniskem kongresu v Berlinu in vključuje odlične pravnike svetovnega slovesa ne samo iz evropskih in severnoameriških držav ampak tudi iz Indije, Burme, Avstralije, Brazilije in Urugvaja, kar še posebej veča njen ugled in pomen zlasti v Aziji in Afriki.

Njen namen je predvsem obramba človeških pravic, obramba zakonitosti in reda, "dediščine civiliziranega sveta", ne samo proti napadom ampak tudi proti poskusom rušenja. Pomagati hoče vzpostaviti vladavino zakona in reda v tistih deželah, ki sistematično podpirajo nepravdo. Zato zbira tak dokumentarni material, kjerkoli se pojavijo primeri krivice. Na prvem kongresu po ustanovitvi, v Atenah, so l. 1955. v glavnem razpravljali o nevarnosti, ki preti vladavini zakona od strani policijskih držav in njihovih filozofij, pa tudi od apatije in nevednosti svobodnega sveta. Tedaj so tudi sprejeli poznano "Atensko listino", ki pravi, da je Zakon nad državo, da morajo vlade spoštovati posameznikove pravice in skrbeti za njihovo učinkovito uveljavitev, da mora sodnike v prvi vrsti prežemati zakonitost, ki jo morajo ščititi in brez strahu ali pristranosti uveljavljati. Sodniki so dolžni upirati se vsakršnemu poseganju vlad ali političnih strank v njihovo neod-

visnost • pri razsojanju, čuvati morajo neodvisnost svojega poklica, zagovarjati morajo pred zakonom pravice posameznikov in vztrajati pri tem, da mora biti vsak obtoženec deležen poštenega sodnega postopka.

Delovanje komisije omogočajo prispevki juristov in pravnških organizacij širom sveta. Tekoče posle opravlja izvršilni odbor petih članov, ki se sestaja četrtletno.

Dr. K.

O slovenskem jeziku

Dr. Janko Grampovčan iz Bridgeporta v Združenih državah je v Trstu pred meseci izdal knjigo "Berilo in Bearla". Kot pravi na naslovnici strani, je bilo delo napisano iz ljubezni do resnice in ker ljubi materni jezik. Irska beseda "bearla" v naslovu pa takoj nakazuje, v kateri smeri bo pisec podajal svoje misli: podobnost nekaterih slovenskih besed s keltskim in baltiškimi besednim zakladom in iz tega nakazana teorija o avtohtonosti Slovencev.

Piščev namen je nedvomno hvalevreden, vprašanje je le, če je mogoče dokazati na podlagi sličnosti besed, da je slovenščina bolj sorodna na primer litvanskemu ali letonskemu kot kakemu drugemu slovanskemu jeziku. Vsaka podobna primerjava nas prej ali slej privede do indogermanskih korenov, ki pa niso skupni samo slovenščini in irščini ampak n. pr. nemščini in slovenščini ali nemščini in sanskritu. Sodeč po dr. Grampovčanu razlagi bi se n. pr. na podlagi podobnih besedi istega korena dalo dokazati, da so stari Slovenci bili potomci starih Germanov, oziroma da so Nemci v krvni zvezi z Indijci. Kljub temu so poglavja, ki obravnavajo to vprašanje, zanimiv prispevek, ki govori proti splošno sprejeti teoriji, da so Slovenci Slovani, ki so prišli na svoje sedanje ozemlje za časa selitve narodov. Toda podrobnejša kritika tega dela knjige sodi v strokovno literaturo, zato bi tu le rad dodal še nekaj misli o obliki knjige in v njej objavljene snovi.

Prvi pomislek je glede izbire jezika. Če je bil avtorjev namen izdati knjigo za tuje univerze, potem bi naj bila knjiga pisana v angleščini. Angleški podnaslovi in kazalo ne bodo rešili problemov, ki bodo vstajali pred tujimi, slovenščine nevednimi, strokovnjaki. Stvar bi bila boljša, če bi na koncu vsakega slovenskega poglavja bil dodan vsaj resume v angleščini in morda v ruščini, glavnem slovanskem jeziku. Tudi ne razumem, zakaj je bilo treba angleških vrinkov v slovenski tekst, saj Slovencu - če je bila knjiga pisana zanj - zadostuje njegov jezik.

Kar pa zadeva samo izbiro snovi, pravi pisec, naj knjiga izpolni praznino, ker v tujini ni nobenega kratkega pregleda zgodovine vseh Slovanov. Toda angleški podnaslov pravi, da je knjiga "Historic Research in to the Origin of the Slavic Language". Rekel bi, da ni ne eno ne drugo. Prvo poglavje - od štirih - sicer podaja pregled meja Slovanov pred tisoč leti, toda o zgodovini kot taki ne moremo govoriti. Nikjer tudi ne vidim gradiva, ki bi razpravljalo o izvoru (origin) slovanskih jezikov; toda tu se morda motim, ker berem "Slavic Language" kot "Slavonic Languages". Misli morda avtor na "Slovene language", torej na slovenski jezik, ker slovanskega kot takega sploh ni? Toda spet ne moremo imenovati piščevih primerjav slovenskih besed z tujimi podobnimi študijo o izvoru slovenskega jezika, saj vendar avtor le primerja sedanje slovenske besede s sedanjimi letonskimi, irskimi in drugimi.

Težave, s katerimi se je dr. Grampovčan boril pri sestavljanju svoje knjige so jasne in obseg bibliografije dokazuje o njegovem napornem in požrtvovalnem delu, da o njegovih finančnih žrtvah sploh ne govorimo (knjiga je izšla v samozaložbi). Toda ker je gospod doktor že doprinesel take žrtve, ali ne bi bilo boljše, če bi si bil postavil jasen cilj svojega dela in odstranil ves material, ki vanjo ne sodi - bodisi da se je odločil pisati knjigo o sorodnosti slovenskega jezika s keltskimi in baltskimi jezikovnimi skupinami bodisi o zgodovini naselitve Slovanov v srednji in južni Evropi.

R. V.

+++++
Dr. J. Grampovčan: BERILO IN BEARLA
Na prodaj pri Glasu naroda,
231 W. 18th Street, NEW YORK, N. Y.
Cena \$ 3.50
+++++

+++++
Večeslav Vilder: NA PUTU PREPORODA
Na prodaj pri avtorju: 93, Peter's
Court, Porchester Road, LONDON W. 2.
Cena 5/-
+++++

PISMA UREDNIKU

"KAJ PRAVIJO DOMAČI?" - G. Urednik! Nasprotno kot g. Turk upam, da ta anketa (KT 237-241) ni zadnja te vrste. Takšne ankete so zanimive, vendar pa bi bilo dobro, da drugič izberete boljši naslov, ker se mi zdi, da je to pot ta motil nekatere čitatelje, ki so mislili, da v anketi izražena mnenja predstavljajo mnenje celega slovenskega naroda. Meni je kljub temu bilo jasno, da so ta mnenja le mnenja posameznikov. Dasi imam neke stike z domovino, me vendar poleg tega zanima, kaj še drugi mislijo. Gotovo je, da niti ena niti druga mnenja niso reprezentativna za cel slovenski narod. Sodim, da predstavljajo razpoloženje ožjih ali širših krogov ljudi. In če upoštevamo, da si človek ne ustvarja gotovega mnenja, kadar spi, ampak da je to rezultat stikov navzven in vplivov ljudi in dogodkov na slehernega posameznika, potem postane cela reč še bolj zanimiva. Mnenja, ki ste jih objavili v anketi, (tudi ta zadnja beseda bo motila gotove bralce) so spremenljiva in bodo brez dvoma v teku časa spremenjena. In če nato recimo čez eno leto, dve, primerjate tedanja mnenja s sedanjimi, boste lahko zaključili, kateri in kakšni osebni ali družbeni vplivi in dogodki so delovali v tem razdobju.

B.S.

NI POVRATKA NA STARO! - G. Urednik! Članek g. Podravskega (KT 243) je tipičen primer črno-belega članka, kjer še mrgoli netočnih generalizacij, primerjav in razlag. (Ne mislim pisati o kritiki članka g. Sirca - KT 242 - glede katerega, upam, bo sam odgovoril.)

Tudi komunisti dele svet na črnega in belega in g. Podravskega postavlja stvari tako, kot da obstoji gotova točno odrejena meja med Vzhodom in Zahodom, dodajajoč, da imata eden in drugi svoje pozitivne in negativne strani. S tem pa ni nič povedano, če ne upoštevamo, da so te razlike med Vzhodom in Zahodom raznovrstne: ekonomske (komunizem : kapitalizem), politične (totalitarizem : demokracija) in tako dalje. Te razlike niso ostre, črno-bele, ampak je od skrajne desne do skrajne leve prav lahko ugotoviti prehodne nijanse.

Generalizacija o emigraciji je povsem napačna: imamo begunce različnih političnih gledanj in preteklosti - od kriminalnih ustašev preko totalitarnih Jugoslovenov, Jugoslovenov centralistov, Jugoslovenov in Jugoslovanov monarhistov, Jugoslovanov federalistov do prepričanih demokratov, ki so najprej demokrati in šele potem Jugoslovani. Samoprevara je trpati vse emigrante v isti koš! Morda je danes poslednja skupina še najmanjša, toda čez čas utegne biti naš najmočnejši faktor. Ta skupina leta sem že ponavlja, da ni povratka na staro. V to skupino spadajo ljudje okoli KLICA TRIGLAVA, londonske NASE RECI, pariškega SAVREMENIKA in SINDIKALISTA ter nekih drugih. Podravskega naj bi najprej bral ta tisk, potem naj bi sodil. In kako napačno sodi KLIC TRIGLAVA! Kaj ne ve, da so članki, ki jih ta list objavlja, mnenja raznih piscev in da ni neke KLICOVE "Ideologije", podobne, kot jih imajo razni totalitarci, ki odrejajo "linijo" v vseh življenjskih vprašanjih. Tudi ni res, da iz KLICA zveni težnja po povratku v stari red. Gotovo je, da se med KLICOVI sodelovalci nahajajo ljudje raznih pogledov - takih, ki so morda za privatni kapitalizem in takih, ki so za demokratični socializem. Toda tisto, kar jih veže, je dejstvo, da so trdno prepričani, da je samo preko demokracije mogoče priti do tistega reda, ki odgovarja narodovim potrebam in željam.

O "pogledu nazaj" bi se dalo marsikaj reči, a upoštevam, da je bilo težko v petindvajsetih vrstah prikazati razvoj tisoč let. Toda "rojstvo človekovo" primerjati z "rojstvom sistema" je mogoče samo do neke meje. Človeštvo je treba tudi zgodovinsko vzeti kot celoto, pa zato pojav novih sistemov in civilizacij ter izumiranje starih ne predstavlja točno odrejenih zgodovinskih dob ampak zgolj korake človeškega rodu. Včasih smo šli dva koraka naprej, da smo potem stopili tri nazaj, na levo ali na desno. Kakšen naj bo naslednji korak, je pač stvar mnenja; tu pa materialistična dialektika, ki se je g. Podravskega drži, ne more mnogo pomagati, ker je vse skupaj samo ugibanje, najpogosteje prirejanje zgodovinskih dejstev tako, da odgovarjajo teoriji.

Tudi se ne strinjam z razlago, zakaj komunisti streme po svetovni nadoblasti. To je odlika vsakega totalitarizma! Razlog pa je bolj psihološke nareve, ker je vsak totalitariec prepričan, da razpolaga z Resnico (z velikim R). Dokler pa je kaj ljudi, ki se z njim ne strinjajo, toliko časa ni gotov, da res poseduje pravo Resnico. Toliko časa tudi pri njem samem obstoja zavestni ali podzavestni dvom v Resnico. Ta dvom pa je nevaren kot črv, zato se ga mora iznebiti.

Kot demokratični socialist se strinjam z g.Podravskim, da je treba vpeljati demokratični socializem na zapadu. Toda nažalost se demokratični socialisti nahajajo v veliki dilemi, kakšen naj bo naslednji korak. Če naj bo to pot, ki so jo zamišljali socialisti 19.stoletja, potem gremo neizbežno v državni kapitalizem (t.j.sedanja oblika komunizma). Med drugimi so tudi britanski laburisti poskušali najti rešitev. Kar so našli, ne zadovoljuje nikogar - niti pravovernega socialista (marksista ali nemarksista) niti demokrata, ker je rešitev nekakšna mešanica privatnega in državnega kapitalizma.

V.F.

G.Urednik! Na smeh mi je šlo, ko sem prebral trditev g. Podravskega, da "...tam (na vzhodu,op.) ni bogatih in revnih - če izvzamemo partijsko oligarhijo ali 'novi razred', ki je pa prehodni pojav." Morda g.Podravskemu ni znano, da tudi na zapadu ni bogatih in revnih - če izvzamemo finančne magnate, direktorje in veleposestnike...

S.

G.urednik! Poznam precej emigrantov in z izjemo starejših ljudi, ki so imeli v predvojni Jugoslaviji dobre položaje in ki nosijo svoj delež krivde za vojni polom, si ne žele povratka na staro. V tem se popolnoma strinjajo z g.Podravskim, a se ne strinjajo z njegovim socializmom.

F.N.

G.urednik! Nisem zgodovinar, toda g.Podravski tudi ni, sicer ne bi tako nesmiselno poenostavljal zgodovine, kot da na svetu ni bilo nič drugega kot zaporedne dobe: rodovna, sužnje posestniška, fevdalna in kapitalistična, iz česar naj bi nekako sledila socialistična. Ali so vse raznovrstnosti kultur in civilizacij nepomembne zaradi ene same skupne lastnosti kot recimo suženjstva? Nekateri menda suženjstva niso imele, druge niso imele fevdalizma (indijski sistem kast), a tiste je treba prezreti, ker se ne ujemajo s proglašenim načelom. A zakaj ne bi razdelili zgodovine na poganstvo in krščansko in trdili, da bo ta zadnja ostala in da bo komunizem premagan, kot so bile premagane pretekle krive vere? Ali pa bi razdelili zgodovino na mišično dobo, ko so bile glavni izvor energije človeške in živalske mišice, parno dobo in električno dobo. Tem bo sledila atomska. Vse take poenostavitve poudarjajo le eno ali drugo pomembno značilnost te ali one dobe, toda nobena nima kake splošne veljave.

J.Š.

G.urednik! Jaz in moj prijatelj, ki skupaj bereva KT, sva se grdo razkurila, ko sva brala Vaš članek. Ali zato plačujem svoje šilinge, da bom bral komunistično propagando?

V.Z.

G.urednik! Razlaga zgodovinske neizbežnosti pokvari nekaj dobrih točk v članku. Napovedovanja bodočnosti so dogmatična. Dokazati se jih ne da. V tem je velika razlika med družbenimi in prirodnimi vedami. V fiziki ali kemiji je mogoče izraziti vzročno zvezo med pojavi z matematičnimi formulami in izračunati posledice. Recimo: če vržeš kamen navpično navzgor, ti bo čez nekaj časa padel na glavo. Če zmešaš soliter, oglje in žveplo v določenih količinah, dobiš smodnik, in če pritakneš vžigalico, si boš osmodil nos itd. Te napovedi so rezultat izkušenj. Pri družbenih vedah pa računi niso mogoči. Ugibamo lahko le o verjetnih posledicah danih vzrokov, a celo vzroki so največkrat tako zapleteni, da jih je težko razvozlati in da so mogoče nasprotujoče si razlage. Toliko bolj si nasprotujejo napovedi o bodočnosti. G.Podravski ga je polomil, da je zasnoval svoj članek na napovedih o bodočnosti socializma (zaradi pomanjkanja prostora sta njegova razlaga in napoved le bežni - ta isto velja za moje pismo), ne da bi opozoril, da je to le subjektivno mnenje in še zdaleka ne objektivno dejstvo. S tem se je izpostavil nevarnosti, da ga kdo obsodi za zastarelega marksista, ki ne dojame bistvene razlike med

prirodnimi in družbenimi vedami. Tistih nekaj dobrih točk v članku pa je zamegljenih zaradi dogmatične temeljitosti, s katero g. Podravski razlaga takorekoč stvarjenje sveta, namesto da bi se posvetil glavne-
mu vprašanju. M.T.

G.urednik! Naj mi g. Podravski razloži, prosim, v kateri dobi se nahaja sedanja ljudska republika Kitajska. Ali je v sužnje-posesniški ali v fevdalni? Ali pa bi jo moral označiti kot sužnje-komunistično oziroma socialistično-fevdalno? B.L.

G.urednik! Pristrigli ste mi besedo, a na kratko je težko pobiti presenetljivo izjavo g. Podravskega, da kapitalizem ne želi niti ne uresničiti polne zaposlitve. Sama povojna leta ga demantirajo: v večini zapadnih držav dolga leta ni bilo brezposelnosti, ampak jim je zadajala preglavice inflacija, ki je izvirala iz polne zaposlenosti in visoke potrošnje. V sistemu svobodnega gospodarstva je zelo težko doseči ravnotežje baš v polni zaposlenosti brez inflacije, kot je razložil angleški ekonomist J.M. Keynes v svoji "Splošni teoriji zaposlenosti" (1936). Investicije so odvisne od svobodnih odločitev podjetnikov, prihranki pa od neodvisnih posameznikov, vendar se morajo po Keynesu končno ujemati. Če so investicije premajhne (ali prihranki preveliki), se bodo uravnovesili ob nižji stopnji zaposlenosti. Socialistične države teh preglavic nimajo, ker določajo investicije in prihranke iz centra in posamezniki nimajo svobodnega odločanja. Kapitalistične države pa niso nemočne: gospodarstvo lahko poživijo s finančnimi ukrepi ali pa z lastnimi investicijami v obliki javnih del. Politični pritisk na demokratično vlado dandanes ne bi trpel hujše deflacije z brezposelnostjo. Keynes je pokazal, kako je mogoče pomagati, in povojna leta so pokazala, da je naletel na odprta ušesa. K.L.

G.urednik! G. Podravski lahko mirno spi in se mu ni treba bati revolucij v zapadnih državah. Socialno-demokratske stranke nudijo že dolgo prav to, kar on hoče in druga za drugo prihajajo na oblast in na miren način spreminjajo socialni red. I.J.

G.urednik! Slovenski pravopis izdan v Ljubljani 1950. leta pozna besedo "emigracija" in jo tolmači kot "izseljevanje, izseljenci", ne pozna pa besede emigrantstvo. G. Podravski ne samo pači besede, ampak tudi kaže obžalovanja vredno tendenco zbijanja posameznikov v brezoblično mašo. Slovenska beseda "izseljenci" je pač najboljša, ker pomeni množino, ne pa neko skupnost, kjer posameznik nič ne velja, nima svojega mnenja in je le številka in sluga. F.E.

G.urednik! Tole bi rad rekel g. Podravskemu: takih smo že veliko čuli! Tudi takrat nas niso premotili, ko smo bili lačni v nemških kampih. Če pa kdo misli, da je bila vsa tista revščina po kampih izdajalska in koristolovska, rečem: Bog mu daj pamet! Naj g. Podravski zahvali Boga, če se mu dobro godi. Naj prispeva kaj za begunce, ki so še po taboriščih, pa se ne bo več počutil koristolovca! P.S.

"REPUBLIKANSKI ZBORASI": G.urednik! Najodločnejše zanikujem neresnico objavljeno v KT 241, str. 14, da vodim ali da sem kdaj vodil neko skupino zborašev republikancev. Obžalujem, da se je uredništvu zdelo potrebno objaviti to zelo nizko politično intrigo. Sem prepričan monarhist, nobeni politični organizaciji v begunstvu pa že ne pripadam od leta 1951.

Rev. Radovan Miljković

/ Avtor "Razgledov" g. V. Farkaš pojasnjuje:

"Prosim g. Miljkovića oproščenja za objavo netočnosti. Informacije čisto ne morejo biti preverjene, pa mora zato človek imeti zaupanje v vir, od katerega so doslej vesti bile točne. Z moje strani ni bila v vprašanju zlonamernost, niti ni nujno zaključevati, da je šlo za nizko politično intrigo. Pismo g. Miljkovića ne negira, da je nedavno obstajala skupina zborašev republikancev, ampak samo demantira, da je on imel kakšno zvezo z njimi." Ur. KT./

V.A.FARKAŠ:

RAZGLEDI

GLAS RAZUMA: Kanadski HRVATSKI GLAS je 3. avgusta letos prinesel članek g. Joze Kljakovića pod naslovom "Patriotska dialektika". V njem razglablja o "Problemih in metodah", brošuri hrvaškega duhovnika dr. Dragutina Kamberra, ki je na kratko analiziral probleme ustvarjanja neodvisne Hrvaške in metode, ki jih je treba uporabiti, da se ta uresniči. Po mišljenju g. Kljakovića je dr. Kamber samega sebe ponižal, "ker se njemu kot duhovniku ne spodobi dajati vojaške in politične na = svete, pri tem pa nakazuje metode, ki jih je dobro osvetlil z vseh strani - samo s teološke ne." Dr. Kamber je mnenja, da morajo Hrvati že danes pripravljati jedro bodoče hrvaške vojske in študirati teorijo vojaške znanosti, zgodovino velikih bitk, ker so imeli Hrvati v pretekli vojni v mnogih borbah velike izgube zaradi naivnosti in ker niso poznali vojne teorije. G. Kljaković ugotavlja, da je patru Kamberu bolj domača vojna kot pa sveta zgodovina...

Najdelikatnejše je po dr. Kamberu vprašanje razmejitve med Srbi in Hrvati in če se najde za to pravična in za obe strani sprejemljiva rešitev, bo tako odstranjenih 99% preprek. "To je velikanska težkoča. Druge so pritlikave," pravi dr. Kamber. G. Kljaković pa piše tako le: "Ni mogoče izpeljati razdelitve Bosne med Srbijo in Hrvaško. Pravič, narod Bosne ne bi na to pristal; prav gotovo ne bi pristali mu slinani. Drugič, z delitvijo Bosne bi pretežni del Srbov prišel v Hrvaško, pretežni del Hrvatov, muslimanov in katolikov, pa bi prišel v Srbijo. Z ozirom na to bi bila edina rešitev, da Hrvati in Srbi o bojestransko priznajo Samostojno državo Bosno. Vsaka druga rešitev predstavlja neizbežni spopad med Hrvati in Srbi. Temu spopadu botrujejo vsi veliko-Srbi in vsi veliko-Hrvati. Hladna vojna, ki jo oni vodijo v emigraciji in njim podobni v domovini, se bo končala tragično. S Titovim padcem, če ga ne Hruščov ne zamenja ali pa zavezniki, v kar pa ne verjamem, bo prišlo do vroče vojne. To predvideva tudi pater Kamber, ker posveča velik del svojega spisa hrvaški vojski." Za tem citira g. Kljaković med drugim tudi naslednje iz dr. Kamberjeve knjižice: "Niti ena država ni nastala brez borbe, niti se ni brez borbe okrepila. Navadno je v ta namen treba zabresti v večjo ali manjšo vojno... Lahko se zgodi, da veliki svetovni faktor načelo ma pristane na hrvaško državo, a da se s konkretnimi mejami počaka, dokler se ne vidi, kaj bo kateri od obeh narodov efektivno zavzel in z lastno močjo dokazal, da je njegovo. Končno se tudi lahko dogodi, da dajo veliki orožje dvojici ali trojici partnerjev, s pritaeno a jasno željo, da se pobijejo in se na bojišču razmeje, izčrpajo in šele takrat sprejmejo posredovanje velikega ali velikih..." Tako ta Kristusov učenec. "V knjižici ni pokazal niti troho krščanske etike niti ne človeške. Pa tudi narodne ne. Niti drobtine ljubezni, pa tudi dobrote nima," ugotavlja g. Kljaković.

Svojo kritiko je takole zaključil: "Psihološko je popolnoma razumljivo, da se naši Srbi boje Samostojne Hrvaške, Hrvati pa da se boje jugoslovanske skupnosti. To je razumljivo, ker se i oni i drugi imeli slabe skušnje - eni v 'Neodvisni Hrvatski', drugi pa v 'Vi dovdanski Jugoslaviji'. Ali res ni mogoče, da se znebimo strahu drug pred drugim in da vsakdo svobodno živi v lastni državi? Po mojem mnenju je to mogoče: v Zvezi svobodnih držav vseh narodov Jugoslavije. A tega mojega mnenja ne deli večina Hrvatov niti ne večina Srbov, čeprav bi to šlo v korsit i Hrvatov i Srbov. V tem primeru bi odpadel strah Hrvatov pred Srbi in Srbov pred Hrvati. Odpadel bi tudi strah pred našimi sosedi."

STARO HOČEJO! - Zboraška ISKRA je objavila 15. avgusta članek g. J.V. Ljotića, sedanjega vodje Zbora ("Starešine Zajednice", kot se v emigraciji uradno naziva) pod naslovom "Ni povratka na staro". Ka = kor članki brata, pokojnega Dimitrija Ljotića, tako tudi ti "določa =

jo linijo" o raznih vprašanjih pristašem Zbora.

Kdorkoli uporablja parolo "Ni povratka na staro",hote ali neho te služi komunistom, ki so vedno imeli cilj, omalovaževati in smešiti vse staro",pravi g.Ljotić. "Novo" je po g.Ljotiću komunizem,policijska država, diktatura, teror, najbolj črna sužnost naroda. "Staro" pa je "krščansko gledanje na svet našega naroda, prostovoljna samodisciplina, ki kroti strasti,sebičnost in anarhijo, edina možnost,da bo narod povsem svoboden v svoji svobodni državi". Zato hoče g.Ljotić povratek na te stare vrednosti. Istočasno pa priznava, da je bila predvojna Jugoslavija gnila, polna korupcije in sebičnosti in drugega zla, proti čemur so se tudi takrat zboraši borili. Po njem sta možni samo dve poti, "tretje poti ni, ker vsa druga pota razen tega edinega vodijo neizogibno v komunizem."

Nihče naj se ne čudi temu modrovanju zboraškega vodje.To je že stara pesem,ki so jo peli pred,med in po vojni. Kaj je "krščansko gledanje na svet itd", odnosno,kaj je pod tem "stari" treba razumeti, je samo on upravičen tolmačiti. In takšno tolmačenje,ki ga bo = sta on in Zbor dala, je edino pravilno.

Vsak moderen totalitariec - tako tudi g.Ljotić - vidi ves problem samo v dveh skrajnostih. Na eni strani so oni,nosilci pravega krščanstva,(pozabljajo,da je v Jugoslaviji tudi milijon muslimanov) poštenja in vsëga,kar je dobro;na drugi strani pa je brezbožni komunizem, medtem ko so demokrati zavestni ali podzavestni sluge komunizma, naivneži,ki bo prej ali slej s pomočjo masonsko-židovske svetovne klike izročili cel svet komunizmu.

Na drugi strani pa imamo komuniste, za katere so g.Ljotić in njemu podobni "fašisti", demokracija pa je lakaj fašizma, imperia = lizma in kapitalizma.

Sëveda je popolnoma naravno, da totalitariec ne more razumeti ali doumeti demokracijo in vidi glavno nevarnost le v njemu nasprotnem totalitarizmu. Demokracija je za vsakega totalitarca pomočnik ali sluga njemu nasprotnega totalitarizma. Za fašiste so demokratič ne Zapadne dežele (Sëv.Amerika, Vel.Britanija, Francija itd) kljub vsem sedanjim naporom, da ohranijo demokracijo, več ali manj zrele hruške, ki bodo slejkoprej padle komunistom v naročje. Nesrečniki, kakor indijski Nehru, toliko da še niso padli v roke komunistov. "...gremo proti gotovemu in neizbežnemu propadu,če se ne vrnemo na pot narodnih tradicij, narodnega razumevanja in narodnih interesov", zaključuje g.Ljotić, a dodaja,da to zboraši danes tudi edino delajo. Pod tem pa je treba razumeti ustvarjanje srednjeveške fevdalne hierarhične družbe.

-----0-----

PRED DESETIMI LETI "Zbor stoji na stolišču enega jugoslovanskega naroda, ki je sestavljen iz več plemen,med njimi tudi slovenskega...Predpogoj in pravno edino določen kriterij,da je neko ljud = stvo smatrano kot narod,je zavest tega ljudstva,da tvori tak narod in da mu pripada... Vemo,da...slovensko ljudstvo sestavlja in pripada slovenskemu narodu... Dalje je Zbor mnenja,da so politične stranke ne potrebne,celo škodljive,ter naj se vse javno življenje razvije v okviru stanov.Nočem se spuščati v načelno vprašanje,ali so stanovi.... manj sebični od političnih strank...Kritična točka pri Zboru je nekaj drugega:ali organizacija po stanovih,ki je zvezana z razpustom političnih strank,kar bi Zbor,če bi bil na oblasti,tudi izvedel,jamči,da se bo z razpustom političnih strank tudi razpustil Zbor? Ali pa bo o stal kot nekaka privilegirana vodstvena kasta,ki se - objektivno vze to - more razviti v družbo dobrih državnih upraviteljev - ali pa v družbo prvovrstnih političnih tlačiteljev.Poznana nam je sodobna zgodovina in vemo,kam lahko ena skrajnost privede...Zato nas izkušnje in varnost silijo,da podpiramo svobodni sistem svobodnih političnih strank,ki se potegujejo za zaupanje naroda." (KLIC TRIGLAVA 15.spt.1949)

Neformalni razgovori na Brionih

Kako je Tito vozil avto

Ob obisku abesinskega cesarja Haile Selasija v Jugoslaviji sredi avgusta so uradno sporočili, da sta s Titom imela neformalne razgovore. Tito je cesarja sam vozil z avtomobilom po Brionih. Peregrin je v domišljiji poletel na Brione in zabeležil sledeč razgovor:

"Kaži ti caru," se Tito obrne k tolmaču, medtem ko avto za trenutek zavije proti jarku in le za las zgreši miličnika, ki stoji ob robu ceste v pozoru in salutira, "povej cesarju naj si ogleda to našo lepo zemljo. Naslednji teden bomo - oh, mu bomo pokazali Sloveniji. Take pokrajine in take industrije v Abesiniji ni. A ni tudi takih cest. Tole so zgradili Italijani, he, he, a mi mu bomo pomagali, da jih zgradi v svoji deželi."

"Mr. President says," se oglasi tolmač, ki se krčevito oklepa sedeža, "da se veseli obiska Slovenije v družbi Vašega Veličanstva. Etiopija je zelo lepa dežela, ki je trpela pod Italijani, a Jugoslavija ji bo pomagala graditi tovarne in ceste."

Cesar se zadovoljno smehlja in kima. Tito, ki šofira, tedaj ostro zavije okrog ovinka in skoraj povozi kokoš, ki z glasnim kokodakanjem odfrfota izpod koles. Tito polglasno zakolne in momlja:

"Pazi ti to kuro. Nobenega smisla za disciplino. Rekel sem jim, naj zapro vse te kokoši, pa tudi ljudi, kadar jaz vozim avto."

Cesar se popravlja v sedežu, ker ga je nenadni okret skoraj vrgel iz avtomobila, in vpraša: "Kaj pravi gospod predsednik?"

Tolmač: "G. predsednik je izrazil obžalovanje, da je preplašil kokoš, Vaše Veličanstvo."

Tito, ki nekoliko razume angleški: "Kaj ta mali mož mrda. Vprašaj ga, kaj on... oh, hm, kako se je, hm, imel tam v Sovjetski zvezi."

Tolmač prevede vprašanje: "G. predsednik se vljudno zanima, ali ste se dobro imeli v Sovjetski zvezi."

Cesar: "Hvala, prav dobro. Sprejeli so nas prijateljsko in z vsemi častmi. Ogledali smo si mnogo tovarn in gradbišč in povsod so nam izkazali veliko pozornost."

Tito, sam pri sebi: "Kajpak, to ti je všeč. Pri nas se tudi ne moreš pritožiti." Nato se obrne k tolmaču: "Povej cesarju, da se oni tam v Moskvi znajo udvarjati, kadar jim tako prija. Tudi mene so častili cel mesec. A vidi, kakšno hajko so dvignili proti nam kasneje. Socializem, to je dobra stvar. A ta njihov blok, ta... ovaj, kako da kažem... ta lager, to njim ne velja, s tem se mi ne strinjamo."

"Mr. President says," pravi tolmač, "da je bil tudi on zelo dobro sprejet na obisku v Zvezi sovjetskih socialističnih republik, toda kasneje, kot mora z obžalovanjem reči, je Sovjetska zveza usmerila proti Jugoslaviji sovražno kampanjo, ker se jugoslovanska vlada ni strinjala, da socializem pomeni pripadanje vojnim blokom."

Cesar se žalostno nasmehne: "Da, to je obžalovanja vredno. Tudi sovjetski voditelji so nas svarili. Upamo, da se bo g. predsednik pobotal s premierom Hruščevom, saj sta oba zelo sposobna voditelja. G. Hruščev nam je obljubil zelo ugodne kredite, ki jih ne bi mogli dobiti v Jugoslaviji."

Tolmač začne prevajati, a Tito ga prekine: "Čul sem, kaj on pravi. Reci mu..." Tito si prizadeva menjati brzino, da bi speljal v klanec. Prestava grdo zahrešči. "Ni to tretja nego prva," momlja Tito in se mršči. Končno motor spet potegne. Tito nadaljuje: "Reci mu, da ga bo Hruščev grdo nasamaril, če se mu bo pustil."

"Mr. President says," prevaja tolmač, "da je g. Hruščev zelo sposoben mož."

Cesar se smehlja in kima. Avto se bliža Titovi vili. Tito nekoliko prepozno in pretrdo pritiska na zavoro in vrti volan, da bi zavil na pot proti vili. Gume zacvilijo in zadnje kolo zdrkne v plitev

jarek. Tito nezadovoljno zmaje z glavo in pozabi menjati brzino. Motor ugasne. Jovanka zaskrbljeno gleda z verande.

"E, to ti je tehnika," godrnja Tito. "Pa pojdimo peš do hiše." Nato se mu obraz razjasni. "Vprašaj cesarja, če bi popil šilce slivovke, tiste ljute."

Peregrin.

Kraljeva okolica

Pred mnogimi leti je domala ves narod praznoval Šesti september kot kraljev rojstni dan. Danes se ga komaj še kdo spominja. Pa ne da bi vsi šli skozi neko šolo, ki bi nas prevzgojila iz rojalistov v republikance? In to tedaj, ko imamo v Titovi republiki kolesalen zgled, kako slaba more biti tudi republika. In vendar je republikanska misel med Slovenci, v domovini in v emigraciji, močnejša iz dneva v dan. Za to pa ni bilo treba nobenih šol, nobenih učnih razprav o ustavnih vprašanjih, nobenih referendumov ali plebiscitov. Kakor raste od kamna do kamna palača, tako je iz majhnih nekraljevskih kretenj, izjav in škandalov bivšega kralja Petra, ki si je sam izpodžagal prestol, zrastle v narodu prepričanje, da bomo boljše živeli brez njega. Tako smo postali republikanci; ne iz globokih načelnih razlogov ampak predvsem na primere ene osebe, ki nam je bila nekoč draga, pa smo vanjo - in mnogi preko nje celo v ustanovo kot tako - zaupanje.

Če hočemo biti objektivni, verjetno ne bomo smeli vsega naprtili mladeniču, kar je počel v vojnih letih. Zgodovina tiste dobe še ni mogla izreči svoje sodbe in brez dvoma bo ta deljena na kralja in politike. Vprašanje je, kdo bo prišel bolje skozi. Toda nekaj pa vse kakor pogosto stopa v ospredje; to je, kar imenujemo "kraljevo okolico". Ni dvoma, da bi kralj delal manj neumnosti, če bi bila okolica zdrava. Če bi imel ta mladenič že v vojnih letih ob sebi predvsem poštenega, nesebičnega, iskrenega, strankarsko neopredeljenega, inteligentnega, nove čase razumevaločega človeka za svojega osebnega tajnika, bi verjetno položil svoj zrelostni izpit. Nobenega prebrisanega politika, odličnega administratorja, blaziranega družabnika ali policijskega uradnika, in še manj kakšnega poklicnega soldata, ni treba za tak posel. Mož s poštenim srcem, inteligentno glavo in šestim čutem za politična vprašanja bi zadostoval.

Dve poročili sta bili nedavno objavljeni o tem kralju in okoliid.

Bilo je v letu 1947., ko si je "okolica" prizadevala, da bi kralja sprejel prezident Truman. Da bi lahko nastopal kot "ustavni vladar", so bili obnovljeni stiki z londonskim Jugoslovanskim odborom. Na takem "kronskem svetu" je 10. junija 1947. kralj tudi razkril, da je dobil po avdijenci pri pok. papežu Piju XII. iz Vatikana pismo, kjer mu je sv. oče ponujal gotove diplomatske usluge. Zbrani politiki so kralju nasvetovali za položaj njegovega delegata pri Sv. Stolicy dr Mirošević-Sorga, bivšega jugoslovanskega poslanika istotam. Ko pa kasneje iz cele reči ni bilo nič, so po Londonu govorili, da je kralj predložil nekega grofa Oršića, kar pa da je Vatikan odbil. Tako je v knjigi "Na putu preporoda" opisal zadnji sestanek med politiki in kraljem g. Večeslav Vilder.

V maju pa je dr. Juraj Krnjević zanikal kraljevo izjavo, dano v Ameriki, češ da on nikoli ni abdiciral. Vsi objavljeni dokumenti govorijo prav obratno. Toda dr. Krnjević ne zvrta odgovornosti za to le na kralja ampak tudi na vse srbske politike, ki so tedaj v Londonu bežali proč od kralja, ko je šlo za legalno ustoličevanje Tita, čeprav da so dobro vedeli, kolikšno zakonodajno oblast daje jugoslovanska ustava iz leta 1931. vladarju. Ko tako kralj ni imel nobenega pravega svetovalca, britanska vlada pa je pritiskala nanj, da s svojim podpisom legalizira Tita, je prišlo do več sestankov med kraljem in dr. Krnjevićem, kjer je slednji zaklinjal prvega, naj ne podpiše lastne abdikacije in mu sestavljal tudi gotova pisma za Britanijo. Toda kljub temu je kralj Peter končno klonil in podpisal lastno obsodbo.

Tiž

Za SOCIALNI SKLAD je darovala "Slovenska Pravda" znesek L 2, ki kot delež za knjigo o Sloveniji in Slovencih ni mogel biti vrnjen lastniku.

OD MESECA DO MESECA

Ali veste, da so komunisti zmagali na občinskih volitvah v Beogradu 1.1920? Da je bil njihov župan Filip Filipović in da je bil Moša Pijade med odborniki? Da so od 10.435 glasov, komunisti dobili 3.628, medtem ko so si ostale stranke razdelile ostalih 6.807? Da je notranji minister zabil prenos občinskih poslov na komuniste? Da je policija "najurila" zakonito izvoljene odbornike?

To so vprašanja, ki so jih titovski propagandisti naslovili zahodnim časopisom in agencijam pretekli mesec ob priliki obletnice beograjskih volitev iz 1.1920. Komunistični župani so bili izvoljeni takrat tudi v mnogih drugih mestih.

A kaj se zgodilo s Filipovićem? Razčrtvorjen? Ne. Pobegnil je v Rusijo, kjer ga je Stalin likvidiral.

Okrog 10.000 omladincev, SKOJevcev in bivših partizanov se je zbralo 23. avgusta na velik zbor v Podstenicah v Kočevskem Rogu, da bi proslavili 40-letnico partije. V Podstenicah se je 17. maja 1943. osnoval glavni iniciativni odbor partizanske Zveze slovenske omladine. Na tem zboru so Kočevski Rog preimenovali v PARTIZANSKI ROG.

V Ljubljani so imeli mednarodni študentski seminar o vlogi inteligence v družbi, miroljubni in aktivni koeksistenci, in sodelovanju študentov v svetu. Seminarja se je udeležilo okrog 40 študentov iz 10 dežel. Njihova mišljenja o vlogi inteligence v družbi so se zelo razlikovala, toda sporazumeli so se o potrebi mednarodnega miru, sodelovanja in zveze med študenti - kar je bilo tudi pričakovati.

V Opatiji so imeli sedmo delovno konferenco svetovne zveze za politične vede, katera se je udeležilo okrog 100 delegatov. Razpravljali so o odnosih med političnimi in vojaškimi oblastmi, razvoju političnih ved v zahodni Evropi in o mestu, ki ga te vede zavzemajo na jugoslovanskih univerzah. Zanimivo je, da ni bilo na tej konferenci - razen Poljakov - nobenih predstavnikov "socialističnih" dežel. Pač pa so bili tu znanstveniki iz Britanije, USA, Italije, Francije, Zahodne Nemčije, Nizozemske, Švice, Finske, Iraka, Izraela, Indije in Japonske. Zanimivo je tudi, da iraški delegati niso zapustili konference zaradi prisotnosti Judov, kot so to storili arabski sindikalisti na kongresu jugosl. sindikatov.

Skupina 28 ljudskih poslancev iz Slovenije je preživela odn. še preživlja dobre tri tedne na potovanju po Jugoslaviji. Poslanci obiskujejo industrijska podjetja in poljedeljska področja ter razgovarjajo s

poslanci drugih republik. Namen potovanja je seznaniti slovenske poslance z razvojem tkzv. nerazvitih predelov Jugoslavije - da bi bilo potem mogoče manj godrnjanja v Ljubljani.

Podpredsednik grške vlade Kanelopulos je bil na uradnem obisku v Jugoslaviji. Ob tej priliki so se vršili razgovori o gospodarskem sodelovanju in o sodelovanju Jugoslavije v grškem petletnem načrtu z industrijsko opremo in tehnično dokumentacijo (sic!). Kanelopulos je izjavil, da Grki sila cenijo Tita in da obču dujejo gospodarske uspehe jugosl. narodov. Sprejet je bil tudi pri Titu.

Na obisku je bila tudi prva japonska parlamentarna delegacija, ki je povabila jugosl. skupščino, da pošlje delegacijo na obisk na Japonsko.

Medtem je tudi BORBA komentirala o masovnih zaobljubah grških Makedoncev, da ne bodo več govorili makedonsko. Ob tej priliki je BORBA zapisala, da to zelo čudno zveni, ako se človek spomni, kako so grški predstavniki nedavno obsojali podobne postopke v nekaterih drugih deželah (Cipru - moja op.). BORBA tudi poroča, da se ta kampanja vodi pod vodstvom uradnih vladnih predstavnikov, lokalnih prefektov, itd.

POLITIKA je ostro obsodila kitajski vdor preko indijske meje. Zapisala je, da do tega ni prišlo slučajno in da je nesmiselno metati krivdo za to na Indijo. Ker je znano, da Indija dosledno za stopa načela mirne koeksistence in da je glavni pobornik sprejema Kitajske komunistične republike v Združene Narode, je jasno, da so vse miroljubne sile na svetu na strani Indije, pravi POLITIKA.

Registriranje zemljišč in stanovanj, ki bodo podržavljena, je končana. Do konca junija so registrirali 6.400 zemljišč. Toda kaj se dogaja? Registriranci hitijo sedaj prodati ta zemljišča, da bi do bili več zanje kot pa jim nudi država. Zakon jim prodaje ne zabranjuje, toda oblasti se razburjajo, ker jim bo večina zemljišč na ta način ušla. Da bi vsaj delno preprečili nadaljno prodajo, so razširili vesti, da so nekateri lastniki registriranih zemljišč po večkrat prodali ista zemljišča in s tem ogoljufali celo vrsto ljudi. A ko je prišlo do sodnega postopka, je bilo že prepozno, ker so lastniki večino denarja že zapravili... Ali je res ali ne, kdo ve!

O B I S K I : Ljudje vseh vrst prihajajo v Jugoslavijo na povabila raznih režimskih organov, ki te obiske nato uporabljajo v propagandne svrhe. Nele socialisti, ampak tudi kronane glave so dobrodošle. Tako n. pr. abesinski cesar. A na obisku je bil tu di iranski princ Abdorez, katerega je povabila Zveza lovcev! Predsednik zveze: Svetislav Stefanović, sekretar za notranje zadeve in šef UDBE. Ergo, UDBA je dostojna ustanova.

Poročal sem že, da je bil na obisku antiohijski patriarh Teodosij. Pred svojim odhodom je izjavil, da se je njegova delegacija prepričala, da se Srbska pravoslavna Cerkev razvija nemoteno in da vlada v njej pobožnost, vera in čuvanje starih tradicij. Vse to, je dejal patriarh, je posledica sodelovanja med škofi in duhovniki na eni in državnimi voditelji na drugi strani. O svojem obisku pri Titu je patriarh dejal, da sta si izmenjala misli kot če bi bila stara prijatelja...

Delegacija angleškega mesta Nottinghama je obiskala Slovenijo in vrnila obisk ljubljanski delegaciji, ki je obiskala Nottingham preteklega maja.

Ugledni francoski socialist Daniel Mayer, ki je tudi predsednik francoske lige za človeške pravice, je obiskal več krajev in razgovarjal s predstavniki Socialistične Zveze o socialnih pogojih in komunalnih zadevah. Sprejet je bil tudi pri Titu.

Na Zagrebški velesesej je prišel tudi podtajnik za trgovino ZDA g. Kearns, a predsednik Eisenhower je poslal velesesejmu svoje pozdrave. ZDA je imela na velesesejmu dokaj velik paviljon. Med ostalimi tujci, ki so obiskali beograjski in zagrebški velesesej so bili Al-Qaysuni, minister za gospodarske zadeve Združene Arabske Republike, Indonezijska gospodarska delegacija, skandinavski (norveško-švedsko-danska) delegacija, itd.

Zanimivo je bilo poslušati Tita in Kardelja, ko sta vsak zase obiskala mednarodne velesesejme v Beogradu in Zagrebu. Medtem ko je Tito vse lepo pohvalil in celo zatrdil, da jugoslovanski proizvodi nikakor ne zaostajajo po kvaliteti za tujini, je Kardelj bil bolj iskren. "Dobro je, da naši in tuji proizvodi stojijo drug ob drugem, tako da se vidi, da ne želimo naši industriji ničesar podariti. Naj se le bori za dosego tuje kvalitete, kajti to je edini način in edino sredstvo napredka in bodočih izgledov za tako majhno deželo kot je naša. Čeprav je bilo letošnje leto še kar uspešno v tem pogledu, pa lahko tudi vidimo po manjkljivosti naše industrije. Ko človek

povpraša bolj podrobno, vidi, da so proizvodni stroški še vedno visoki in da so nekateri proizvodi izdelani po obrtniško. No, začetek je tu. Rabimo več elektronskih naprav in več automatizacije v naši proizvodnji. Potem se bomo tudi na tem področju pomaknili naprej," je dejal Kardelj. Na zagrebškem velesesejmu je ponovil več ali manj isto in obenem kritiziral združevanje podjetij, ki nimajo ničesar skupnega. Pri tem ni povedal, da se podjetja pač zato hitijo združevati, da jih ne bi kak zarukan partijski organ obtočil, da ne slede partijski liniji, ki zahteva likvidacijo majhnih podjetij, češ da niso ekonomična.

Delegacija Ljudske Mladine Jugoslavije je bila na desetdnevnem obisku sovjetskemu Komsomolu. Upoznala se je z delovanjem Komsomola na podeželju, kar "ljudsko mladino" posebno srbi. "Ljudska mladina" je namreč ideološko na bolj slabih nogah, a pokoncu jo drže edinele SKOJevci, ki so sedaj organizirali okrog tisoč "marksističnih krožkov" in okrog 1.200 "debatnih klubov", kjer premlevajo "sodobne teme in probleme": odnosi med socialističnimi deželami (da si ne bi kdo delal napačnih predstav o Sovjetski Zvezi!), življenjski standard, komunalni in družbeni sistem, itd. Za omladinske voditelje imajo okrog 300 večernih šol in centrov za ideološko politično vzgojo, skozi katere je doslej šlo že okrog 20.000 občinskih aktivistov. Toda kako ti aktivisti lahko vplivajo na mladino, se je pokazalo na delovnih akcijah na avtomobilski cesti, ki jo sedaj grade skozi Srbijo in Makedonijo. Med voditelji študentskih brigad se je nahajala tudi neka 17-letna Srbkinja, ki zelo rada pleše rock 'n roll. Ko jo je poročevalec BORBE vprašal, kako je to, da so jo izbrali za voditeljico brigade, ko pa pleše rock 'n roll, je deklica odgovorila: "Pa baš zato so me izbrali!"

Kubansko misijo "dobre volje", ki je obiskala Jugoslavijo, bi marsikdo mogel po pomoti zamenjati s kako Djujićevo delegacijo. V primeru s kapitalističnimi manirami titovskih diplomatov so člani delegacije izgledali sila necivilizirano - kot da se ne bi hoteli zameriti svojem vodji. Čeprav niso bili preveč navdušeni nad idejo, da bi se obriili, so bili zelo vneti, ko so ponujali Jugoslovanom sladkor iz Kube. Res je škoda, da so prišli nekoliko pozno. Peša je letos zelo dobro obrodila tudi v Jugoslaviji.